

Digital Transformation of Political Institutions as a Tool for Maintaining the Stability of the Political System

UDC 321.01:004.78

DOI: <https://doi.org/10.15421/1726101>**Holoven Yuriy**Ph.D. Student, <https://orcid.org/0009-0006-3766-4291>, golovenyurii@gmail.com

National University «Zaporizhzhia Polytechnic» (Zaporizhzhia, Ukraine)

Abstract.

Relevance. In the context of the rapid development of information and communication technologies, digital transformation is becoming a defining factor in the evolution of modern political systems. The relevance of the study is driven by the need for a theoretical understanding of how digitalization – from e- governance to intelligent data analysis systems – affects the institutional resilience of the state and its ability to adapt to internal and external challenges.

The purpose of the study is to analyze the impact of digital transformation on the functioning of political institutions and substantiate its role as a tool for maintaining the stability of Ukraine's political system amidst global informational shifts.

Results. The article analyzes the key vectors of digital transformation that directly affect the stability of the political system: the transparency of government processes, the inclusiveness of political participation and the effectiveness of communication between the authorities and civil society. It is proven that the implementation of digital services contributes to debureaucratization and reduces corruption risks, which strengthens the legitimacy of institutions. At the same time, it is proposed to consider digitalization not only as a technical process, but as a strategic tool for strengthening democratic procedures, under martial law and during post-war recovery.

Conclusions. The author determines that digital transformation is the basic foundation for the modernization of political institutions, ensuring their functional flexibility. The stability of the political system in the digital age depends on the harmonious combination of technological innovations with legislative regulation of cybersecurity and protection of digital rights of citizens. It is substantiated that a successful digital strategy allows minimizing destabilizing influences and **increases the level of public trust in state institutions.**

Keywords: digital transformation, political institutions, stability of the political system, e-government, political communication, institutional resilience, legitimacy of political institutions

Цифрова трансформація політичних інститутів як інструмент підтримки стабільності політичної системи

Головень Юрій

Національний університет «Запорізька політехніка» (Запоріжжя, Україна)

Анотація.

Актуальність. У контексті стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій цифрова трансформація стає визначальним чинником еволюції сучасних політичних систем. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення того, як цифровізація – від електронного урядування до інтелектуальних систем аналізу даних – впливає на інституційну стійкість держави та її здатність адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх викликів.

Метою дослідження є аналіз впливу цифрової трансформації на функціонування політичних інститутів та обґрунтування її ролі як інструменту підтримки стабільності політичної системи України в умовах глобальних інформаційних змін.

Результати. У статті проаналізовано ключові вектори цифрової трансформації, що безпосередньо впливають на стабільність політичної системи, тобто прозорість державних процесів, інклюзивність політичної участі та ефективність комунікації між владою та громадянським суспільством. Доведено, що впровадження цифрових сервісів (зокрема екосистеми «Дія») сприяє дебюрократизації та зниженню корупційних ризиків, що зміцнює легітимність інститутів. Виокремлено роль великих даних та штучного інтелекту у превенції політичних криз через прогнозування соціальних настроїв. Водночас запропоновано розглядати цифровізацію не лише як технічний процес, а як стратегічний інструмент зміцнення демократичних процедур, особливо в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Висновки. Автором визначено, що цифрова трансформація виступає базовим фундаментом модернізації політичних інститутів, забезпечуючи їхню функціональну гнучкість. Стабільність політичної системи в цифрову епоху залежить від гармонійного поєднання технологічних інновацій із законодавчим регулюванням кібербезпеки та захистом цифрових прав громадян. Обґрунтовано, що успішна цифрова стратегія дозволяє мінімізувати дестабілізаційні впливи та підвищити рівень суспільної довіри до державних інституцій.

Ключові слова: цифрова трансформація, політичні інститути, стабільність політичної системи, електронне урядування, політична комунікація, інституційна стійкість, легітимність політичних інститутів

Вступ.

Постановка проблеми. Сьогодні у світі триває процес стрімкої цифрової трансформації, який докорінно змінює всі сфери суспільного життя, зокрема й політичну. Цифрові технології застосовуються не лише як інструменти комунікації та адміністрування, а й як потужний фактор впливу на функціонування політичних інститутів, механізми прийняття рішень і взаємодію влади з громадянами. Цифрова трансформація політичних інститутів виходить далеко за межі простого впровадження електронного урядування. Вона торкається фундаментальних основ організації політичної влади, легітимності, участі громадян та стабільності політичної системи в цілому.

В умовах сьогодення перед політичними інститутами (парламенти, уряди, органи місцевого самоврядування, виборчі комісії, політичні партії) постає низка викликів, які пов'язані зі швидкими технологічними змінами. Оскільки цифрова трансформація відкриває нові можливості: підвищення прозорості влади, розширення громадянської участі через електронні платформи, онлайн-петиції, електронне голосування, використання штучного інтелекту для аналізу політики та прогнозування соціальних процесів, вона дає змогу політичній системі бути більш адаптивною, швидкою у реагуванні на потреби суспільства та ефективнішою в умовах кризових ситуацій.

Водночас через цифровізацію виникають суттєві ризики для стабільності політичної системи. Поширення дезінформації, наприклад фейкових новин у соціальних мережах, кібератаки на критичну інфраструктуру держави, маніпуляція громадською думкою за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, цифровий розкол між різними соціальними групами, кіберзагрози для виборчих процесів – це чинники, які можуть підірвати довіру до інститутів влади, провокувати політичну нестабільність, поляризувати суспільство та навіть загрожувати демократичним засадам.

Особливо актуальною проблема стає для країн, які перебувають у перехідному періоді, стикаються із гібридними та військовими загрозами (як, наприклад, Україна в умовах російської агресії). У таких обставинах цифрова трансформація політичних інститутів може успішно використовуватись як інструмент зміцнення стійкості системи, але разом з тим вимагає ретельного балансу між інноваціями, захистом прав людини, забезпеченням національної безпеки та збереженням інституційної стабільності.

Фрагментарність системного теоретичного базису та дефіцит прикладних емпіричних даних щодо того, як саме цифрова трансформація впливає на стабільність політичної системи, які механізми дозволяють перетворити цифрові технології на інструмент підтримки, а не руйнування стабільності,

а також які умови необхідні для успішної цифрової адаптації політичних інститутів – усе це визначає актуальність теми дослідження.

Аналіз попередніх публікацій. Проблема цифрової трансформації політичних інститутів як інструменту підтримки стабільності політичної системи посідає важливе місце в сучасній політичній науці. Наявні дослідження демонструють дуальний характер цифровізації, яка підвищуючи прозорість, ефективність, рівень громадянської залученості, а також стійкість інститутів, що особливо дієво в кризових умовах, також здатна створювати нові ризики: кіберзагрози, дезінформацію, суспільний розкол, потенційно спричиняючи ерозію традиційних демократичних механізмів. Вивчення наукової літератури дає можливість виявити ключові тенденції, прогалини та напрями подальших досліджень.

Ранні теоретичні роботи закладають фундамент розуміння інституційних змін. О. Стойко у монографії аналізує трансформацію політичних інститутів у перехідних суспільствах, акцентуючи увагу на чинниках інституційного вибору, взаємозв'язку демократизації та державотворення, а також ролі політичних партій як основних акторів транзиту. Автор підкреслює, що «успішність демократичних змін залежить від інституційної спроможності держави, що залишається актуальним для осмислення цифрової трансформації як фактору модернізації» (Стойко, 2016).

Колективна монографія М. Михальченко розвиває цю тему, досліджуючи теоретичні й практичні аспекти трансформації політичних інститутів України, їх взаємодію з громадянським суспільством, вплив виборчих процесів і мас-медіа. Робота фіксує системні проблеми перехідного періоду, які цифровізація може як вирішувати, так і загострювати (Михальченко, 2016).

Г. Топчіу фокусується у своєму дослідженні на трансформації політичних інститутів в умовах політичної реальності України, вказуючи на системну кризу, поєднання рис президентської та парламентської моделей, а також стагнацію модернізаційного процесу. Дослідниця зазначає, що «ефективні державні інститути є ключовим фактором консолідації демократії, проте постійна мінливість політичного процесу ускладнює досягнення стабільності» (Топчіу, 2019).

У колективній монографії під редакцією Ю. Остапця та М. Токар узагальнюється досвід країн Центральної та Східної Європи, демонструючи, як регіональні особливості впливають на еволюцію політичних інститутів і процесів. Ця робота створює ширший порівняльний контекст для оцінки українських реформ (Остапеч & Токар, 2023).

Сучасні українські дослідження безпосередньо пов'язують цифровізацію з політичними інститутами. І. Іщенко та І. Котов розглядають цифровізацію як

інструмент модернізації політико-інституційних відносин, аналізуючи досвід США та міжнародних об'єднань у протидії кіберзагрозам. Автори наголошують на нелінійності процесу та необхідності уніфікованих нормативно-правових актів для забезпечення інклюзивності й безпеки (Іщенко та Котов, 2025).

О. Керекеша обґрунтовує, що в умовах євроінтеграції та війни цифровізація («Дія», відкриті реєстри) підвищує прозорість і підзвітність, але без механізмів контролю та аудиту може відтворювати старі недоліки. Авторка робить важливий висновок: відповідність європейським стандартам вимагає не лише технічних змін, а й глибокої трансформації політичної культури (Керекеша, 2025).

В. Теремко доводить ефективність цифровізації для забезпечення прозорості виборів і розширення участі громадськості, проте констатує нестабільність політичної системи України. Він пропонує конкретні напрями вдосконалення: завершення адміністративно-територіальної реформи, розмежування функцій органів влади та забезпечення прозорості виборчої системи (Теремко, 2023).

П. Петров комплексно аналізує вплив цифровізації на демократію, інституційну стабільність і політичну участь. Він виділяє ризики інформаційних маніпуляцій, кіберзагроз і поляризації, обґрунтовуючи необхідність стратегії, яка поєднує законодавче регулювання, цифрову етику та грамотність (Петров, 2025). Н. Ротар фокусується у своїх роздумах на трансформації політичних партій, показуючи перехід до гібридної моделі комунікацій. Цифровізація децентралізує прийняття рішень, але відбувається повільно через безпекові та етичні бар'єри, що впливає на внутрішньопартійну демократію та стабільність партійної системи (Ротар, 2025).

Н. Шаповал утверджує думку, що цифрові платформи є вагомими для повоєнного відновлення, підкреслюючи їх роль у забезпеченні прозорості фінансування, боротьбі з корупцією та підвищенні довіри до інститутів. Це безпосередньо пов'язує цифрові інструменти зі стабільністю політичної системи в постконфліктний період (Шаповал та ін., 2022).

Дж. Бертоут вивчає регуляторні виклики використання соціальних медіа урядами, акцентуючи увагу на питаннях безпеки, доступності та інклюзивності (Bertot, 2012). М. Кастельс показує, як цифрові мережі формують нові соціальні рухи («мережі обурення та надії»), що можуть як зміцнювати, так і дестабілізувати політичні системи (Castells, 2012). О. Хоменко аналізує взаємодію влади та громадянського суспільства в умовах війни, наголошуючи на необхідності правового вдосконалення механізмів для ефективної співпраці (Khomenko et al., 2024). Ф. Набієв та А. Осіпчук підкреслюють дуальність цифрової трансформації:

розширення участі та прозорості на противагу ризикам цифрового авторитаризму й дезінформації (Nabiyev, 2025; Osypchuk et al. 2024). Ц. Янг емпірично доводить, що скоординована цифрова трансформація підвищує ефективність уряду (Yang et al., 2024).

У звіті OECD цифровізація бізнесу пов'язується зі стійкістю держави, а також пропонуються рекомендації, які мають опосередкований вплив на політичну стабільність (OECD, 2024).

Отже, більшість досліджень сходяться в оцінці дуального впливу цифрової трансформації, тобто позитивні ефекти (прозорість, ефективність, стійкість у воєнних умовах завдяки «Дії» та іншим платформам) переважають у короткостроковій перспективі, але без комплексного регулювання, захисту даних і розвитку цифрової грамотності вони можуть підірвати легітимність і стабільність інститутів у довгостроковій.

Значним недоліком є фрагментарність, тобто багато досліджень зосереджуються або на технічних аспектах, або на окремих інститутах (партії, урядування), рідко розглядаючи цифрову трансформацію саме як системний інструмент підтримки стабільності політичної системи в умовах гібридних загроз і євроінтеграції. Теоретичні роботи дають фундамент, українські – емпіричний матеріал з урахуванням воєнного контексту, міжнародні – порівняльні моделі. Водночас бракує комплексних досліджень, які б поєднували інституційний аналіз, емпіричні дані про вплив на стабільність і рекомендації щодо балансу інновацій та безпеки. Саме ця прогалина визначає актуальність запропонованого дослідження.

Мета і завдання статті. З урахуванням актуальності проблематики цифрової трансформації політичних інститутів та наявних прогалин у її дослідженості, метою даної статті є комплексний аналіз цифрової трансформації політичних інститутів як інструменту підтримки стабільності політичної системи в сучасних умовах, особливо в контексті гібридних загроз, повномасштабної війни та євроінтеграційного курсу України.

Виклад основного матеріалу.

Цифрова трансформація політичних інститутів у сучасних умовах виходить далеко за межі технічного оновлення державних сервісів чи впровадження електронного документообігу. Вона являє собою фундаментальну зміну природи політичних інститутів, їхніх функцій, механізмів взаємодії з громадянами та способів легітимації влади (Петров, 2025; Nabiyev, 2025). Перехід від традиційних ієрархічних моделей управління до цифрових, мережових і датоорієнтованих форм організації політичного процесу суттєво впливає на стабільність політичної системи в цілому.

Ця проблема є надзвичайно актуальною для України, оскільки країна одночасно перебуває

в умовах повномасштабної війни, протистоїть постійним гібридним загрозам з боку російської федерації та активно просувається шляхом європейської інтеграції. У такому складному контексті цифрова трансформація політичних інститутів може стати потужним інструментом підвищення стійкості держави, посилення прозорості влади, розширення участі громадян у політичних процесах та забезпечення ефективного управління в кризових умовах (Керекеша, 2025; OECD, 2024; Теремко, 2023). Водночас, як зазначають дослідники, без належного регулювання, сильної системи кіберзахисту та збереження демократичних механізмів цифрова трансформація здатна порушити стабільність політичної системи, спричинивши нові ризики: дезінформаційні кампанії, кібератаки, цифровий розкол суспільства та підірив довіри до інститутів (Іщенко & Котов, 2025; Петров, 2025; Osypchuk et al., 2024).

З огляду на зазначене, цифрова трансформація політичних інститутів може бути ефективним інструментом підтримки стабільності політичної системи України, проте лише за умови комплексного підходу – поєднання технологічного розвитку, гарантування національної безпеки, захисту демократичних принципів і подолання цифрової нерівності.

Цифрова трансформація політичних інститутів являє собою не просто впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів влади, а глибокий системний процес, який змінює саму природу інститутів, їхні функції, механізми легітимації та взаємодії з громадянами. Якщо традиційні політичні інститути базувалися переважно на ієрархічних, бюрократичних і представницьких принципах, то цифрова трансформація формує мережеву, датоорієнтовану модель управління, де ключову роль відіграють швидкість, прозорість, алгоритми та безпосередня участь громадян (Петров, 2025; Nabiyeu, 2025).

У науковій літературі цифрову трансформацію політичних інститутів розглядають як еволюційний перехід від електронного урядування, яке зосереджується головним чином на наданні електронних послуг і оптимізації адміністративних процесів, до електронної демократії і, зрештою, до концепції «цифрової держави». Якщо електронне урядування спрямоване переважно на підвищення ефективності державного апарату, то електронна демократія акцентує увагу на розширенні громадянської участі, деліберативних процесах і контролі за владою за допомогою цифрових інструментів (Стойко, 2016; Топчіу, 2019). У цьому контексті політичні інститути перестають бути лише «вертикаллю влади» і стають елементами складної цифрової екосистеми, де рішення формуються на перетині даних, алгоритмів і суспільної взаємодії.

Важливим теоретичним аспектом є дуальний характер впливу цифровізації на стабільність політичної системи. З одного боку, цифрові технології суттєво підвищують адаптивність інститутів, їхню спроможність швидко реагувати на кризи, забезпечувати прозорість і підзвітність, а також залучати громадян до управління. З іншого боку, вони породжують нові ризики: кіберзагрози, масову дезінформацію, алгоритмічну поляризацію суспільства, цифровий розкол і потенційну ерозію традиційних демократичних механізмів легітимації влади (Петров, 2025; Osypchuk et al., 2024). Як зазначає М. Кастеллс, у мережевому суспільстві комунікаційні мережі стають основним полем політичної боротьби, де «мережі обурення та надії» можуть як зміцнювати, так і дестабілізувати політичні системи (Castells, 2012).

У контексті перехідних суспільств, до яких належить Україна, цифровізація політичних інститутів набуває додаткового виміру. Вона стає одним із ключових інструментів модернізації політико-інституційних відносин і одночасно важливим фактором забезпечення національної безпеки в умовах гібридної війни (Іщенко та Котов, 2025; Керекеша, 2025). Дослідники підкреслюють, що успішна цифрова трансформація вимагає не лише технологічних змін, але й глибокого переосмислення управлінської культури, формування нової правової традиції, розвитку цифрової етики та посилення інституційної спроможності держави (Стойко, 2016; Михальченко та ін., 2016).

Таким чином, теоретичні основи цифрової трансформації політичних інститутів дозволяють стверджувати, що цей процес є складним соціально-політичним феноменом, який одночасно відкриває нові можливості для зміцнення стабільності політичної системи і створює безпрецедентні виклики. Ефективність цифрової трансформації як інструменту підтримки стабільності залежить від того, наскільки вдало вдасться поєднати технологічний прогрес із надійним правовим регулюванням, гарантуванням кібербезпеки та збереженням базових демократичних принципів.

Наймасштабнішим прикладом цифрової трансформації політичних інститутів України стала національна цифрова екосистема «Дія». Протягом короткого часу вона перетворилася на ключовий елемент сучасної української державності, об'єднавши на сьогодні вже понад 23 мільйони користувачів. Створена під гаслом «держава в смартфоні», платформа надає широкий спектр електронних послуг (більше 170), серед яких оформлення цифрових документів, реєстрація бізнесу, отримання компенсацій за зруйноване майно та фіксація воєнних злочинів. «Дія» демонструє перехід від традиційної бюрократії до швидкого, зручного й прозорого обслуговування громадян,

суттєво підвищуючи результативність роботи державних інститутів.

Важливим підґрунтям функціонування «Дії» є система обміну даними Trembita. Саме вона організовує оперативну безпечну взаємодію між різними державними реєстрами. Завдяки цій системі було створено єдиний цифровий простір, у якому інформація передається автоматично, значно зменшено використання паперових документів та, як наслідок, знижено корупційні ризики. Окрім того, відкриті реєстри, такі як Єдиний державний реєстр юридичних осіб, реєстр нерухомого майна та Prozorro, підвищують прозорість державних фінансів і майнових відносин. Ця прозорість є одним із найважливіших чинників стабільності політичної системи, особливо в умовах війни.

Поряд із зазначеним активно розвиваються інструменти електронної демократії. Платформа e-DEM, електронні петиції, громадський бюджет і публічні консультації дають громадянам можливість брати участь в ухваленні рішень на місцевому та національному рівнях. За останні роки через ці інструменти було розглянуто десятки тисяч звернень. Окремі петиції спричинили реальні зміни у законодавстві, формуванні місцевої політики чи перегляді певних стратегій. Такий формат участі сприяє зміцненню довіри до органів влади, зменшуючи ризик соціальної напруги навіть за складних обставин.

Цифрова трансформація охоплює також і політичні партії. Спостерігається перехід від традиційних форм організації до гібридної моделі комунікацій. Нові підходи поєднують використання соціальних мереж, месенджерів, онлайн-платформ та класичних каналів взаємодії. З'являються онлайн-членство, цифрові інструменти внутрішньопартійного голосування та нові форми лідерства. За Н. Ротар, цифровізація децентралізує процес прийняття рішень усередині партій. Проте адаптація до таких змін часто відбувається повільно, супроводжуючись певними травматичними ефектами, зокрема через питання легітимності цифрових каналів (Ротар, 2025).

Технології штучного інтелекту, Big Data та блокчейн мають великий потенціал у сфері політичного управління. Аналітика великих масивів інформації дає можливість точніше оцінювати суспільні настрої, прогнозувати соціальні ризики та оптимізувати управлінські рішення. Блокчейн уможливорює підвищення прозорості виборів, гарантує безпеку даних та підвищує рівень довіри до виборчого процесу. Водночас застосування цих технологій потребує ретельного правового регулювання. Їхнє неконтрольоване використання здатне посилити маніпулятивні практики, які можуть загрожувати стабільності (Петров, 2025; Osypchuk et al., 2024).

Цифровізація також охоплює виборчі процеси

та діяльність органів місцевого самоврядування. Електронні реєстри виборців, онлайн-сервіси для територіальних громад і цифрові платформи для проведення місцевих консультацій значно розширюють можливості участі громадян. У воєнний період ці інструменти набули особливої ваги, оскільки дозволяли продовжувати управлінські процеси навіть за умов обмеженої фізичної присутності органів влади.

Особливістю розвитку всіх цих напрямів в Україні є їхній швидкий розвиток саме в умовах повномасштабної агресії. Війна стала потужним каталізатором цифровізації, тобто держава була змушена швидко адаптуватися до нових реалій, забезпечуючи безперервність управління, соціальну підтримку населення та протидію дезінформації. Водночас воєнний стан виявив і суттєві виклики – необхідність посиленого кіберзахисту, ризики концентрації влади в цифровому середовищі та проблему цифрового розколу між різними регіонами та соціальними групами (Керекеша, 2025; OECD, 2024).

Таким чином, основні напрями цифрової трансформації політичних інститутів в Україні охоплюють практично всі рівні здійснення влади – від центрального урядування до місцевого самоврядування і політичних партій. Національна екосистема «Дія» та супутні цифрові інструменти вже довели свою ефективність як фактор стійкості держави в умовах війни, проте їхній подальший розвиток потребує ретельного балансу між інноваціями, безпекою та збереженням демократичних принципів.

Цифрова трансформація політичних інститутів в Україні вже продемонструвала значний позитивний вплив на стабільність політичної системи, особливо в умовах повномасштабної війни та гібридних загроз. Окрім оптимізації державних процесів було досягнуто суттєвого зміцнення ключових характеристик політичної системи: прозорості, легітимності, ефективності й стійкості.

Цифровізація також забезпечує зростання ефективності діяльності політичних інститутів у кризових умовах. Під час війни традиційна бюрократія могла б суттєво сповільнити роботу держави, натомість завдяки цифровим сервісам «Дія» стали можливими швидка організація виплат, реєстрація пошкодженого майна, евакуація та соціальна підтримка мільйонів громадян. Швидкість обробки даних завдяки автоматизації процесів дала змогу органам влади реагувати на виклики в режимі реального часу, що значно підвищило адаптивність політичної системи.

Особливо цінним є посилення стійкості політичної системи до зовнішніх шоків. Завдяки високій витривалості цифрової інфраструктури, продемонстрованої під час масових обстрілів енергетичної системи та численних кібератак, навіть за умов фізичного пошкодження традиційної

інфраструктури держава продовжувала функціонувати завдяки хмарним технологіям і розподіленім системам. Окрему роль відіграють цифрові інструменти у протидії дезінформації. Вони дають змогу швидко реагувати на поширення неправдивої інформації та підтримувати інформаційну стійкість суспільства (OECD, 2024).

Цифровізація також має виразний євроінтеграційний вимір. Розвиток електронного урядування, відкритих даних і механізмів захисту персональної інформації сприяє наближенню України до стандартів Європейського Союзу у сфері публічного управління. На думку О. Керекеші, цей процес виходить за межі технічних змін і відображає глибшу трансформацію політичної культури, необхідну для інтеграції. Реалізація цифрових реформ водночас сигналізує міжнародним партнерам про готовність України до інституційних змін і посилює довіру (Керекеша, 2025).

Отже, позитивний вплив цифрової трансформації на стабільність політичної системи проявляється в комплексному зміцненні її ключових характеристик: прозорості, легітимності, ефективності та стійкості. В умовах війни та євроінтеграції ці ефекти набувають стратегічного значення, перетворюючи цифрові технології на один із найважливіших інструментів збереження і зміцнення української державності.

Попри значні позитивні ефекти, цифрова трансформація політичних інститутів несе в собі серйозні ризики, які за певних умов можуть не лише не зміцнити, а й суттєво підірвати стабільність політичної системи. У випадку України, яка перебуває в стані повномасштабної війни та зазнає постійних гібридних атак, ці ризики набувають особливої гостроти.

Найбільш очевидно та безпосередньою небезпекою є кіберзагрози та атаки на критичну інфраструктуру. Російська Федерація регулярно здійснює тисячі кібератак на державні цифрові системи, включаючи платформу «Дія», реєстри та системи обміну даними. За даними CERT-UA, щороку фіксуються тисячі інцидентів, частина з яких спрямована саме на дестабілізацію роботи органів влади. Вдала масштабна кібератака на провідні державні платформи може призвести до паралічу управління, втрати довіри громадян і навіть загрожувати національній безпеці.

Серйозною загрозою залишається поширення дезінформації, що супроводжується маніпулятивним впливом на громадську думку та посиленням алгоритмічної поляризації суспільства. Механізми рекомендацій у соціальних мережах формують замкнені інформаційні середовища, в яких користувачі переважно стикаються з контентом, що підтверджує їхні переконання. Така динаміка поглиблює суспільні розбіжності, підриває довіру до інституцій влади та підвищує вразливість до зовнішнього інформаційного

впливу. Як зазначає П. Петров, відкритість цифрового середовища часто сприяє поширенню фейків замість посилення громадянської обізнаності, що безпосередньо загрожує стабільності політичної системи (Петров, 2025).

Суттєвим викликом також є цифровий розкол, оскільки не всі громадяни мають рівний доступ до інтернету, сучасних гаджетів чи достатнього рівня цифрової грамотності. Особливо вразливими залишаються мешканці сільських територій, люди похилого віку та внутрішньо переміщені особи. У результаті частина суспільства фактично виключається з цифрових форм участі у політичному житті, що може призвести до відчуження від влади, зростання соціальної нерівності та прямої загрози інклюзивності політичних процесів.

Існує також ризик концентрації влади та ерозії традиційних демократичних механізмів. Надмірна залежність від єдиних цифрових платформ («Дія», Trembita) створює умови для потенційної централізації контролю за інформаційними потоками та даними громадян. Без надійних механізмів незалежного контролю та аудиту алгоритмів цифрова трансформація може призвести до зменшення ролі представницьких органів, послаблення парламентського контролю та поступового згортання традиційних демократичних процедур (Osypchuk et al., 2024; Керекеша, 2025).

Нарешті, гостро постають проблеми захисту персональних даних і приватності. Зосередження величезних обсягів персональних даних громадян в єдиних державних системах створює привабливу ціль для іноземних спецслужб і кіберзлочинців. У випадку витоку або несанкціонованого використання цих даних може бути завдано непоправної шкоди як окремим громадянам, так і загальній довірі до держави.

Отже, ризики цифрової трансформації є не менш реальними, ніж її переваги. Без комплексного законодавчого регулювання, потужного кіберзахисту, розвитку цифрової грамотності населення та створення незалежних механізмів контролю цифрова трансформація політичних інститутів замість зміцнення стабільності може спричинити нові вразливості та дестабілізаційні ефекти. Саме тому одним із нагальних завдань сучасної української політики є пошук оптимального балансу між інноваціями та безпекою, між технологічним прогресом і збереженням демократичних принципів.

Міжнародний досвід цифрової трансформації політичних інститутів демонструє, що успішність цього процесу залежить не лише від технологічних рішень, а й від продуманого поєднання інновацій, правового регулювання та гарантування безпеки. Найбільш показовими прикладами є країни, які досягли значних результатів у побудові цифрової держави.

Однією з найуспішніших моделей вважається Естонія з її системою X-Road – децентралізованою платформою обміну даними, яка вже понад 20 років забезпечує надійну взаємодію між державними реєстрами. Естонія повністю перевела більшість державних послуг в онлайн, запровадила електронне голосування та цифрові ідентифікаційні документи (e-ID). Цей досвід показав, що добре захищена цифрова інфраструктура здатна радикально підвищити ефективність і прозорість влади, зберегти довіру громадян і забезпечити стійкість держави навіть у кризових ситуаціях.

Значний прогрес у цифровізації політичних інститутів продемонструвала Грузія, яка після реформ 2000-х років створила потужну систему електронного урядування. Завдяки цифровим сервісам країні вдалося зробити велику кількість реєстрів відкритою, суттєво скоротити корупцію та підвищити ефективність державного управління. Країни Європейського Союзу, у свою чергу, концентрують свою увагу на комплексному підході: використанні високих технологій, удосконаленні бюрократичних механізмів та дотриманні жорстких стандартів захисту прав людини.

Важливим аспектом міжнародного досвіду є регуляторна політика США та ЄС. Європейський Союз прийняв низку фундаментальних документів, зокрема GDPR (Загальний регламент про захист даних) та AI Act (Регламент про штучний інтелект), які встановлюють чіткі правила використання цифрових технологій, особливо у сфері політики та державного управління. Ці акти спрямовані на захист персональних даних, запобігання дискримінації алгоритмами та забезпечення прозорості систем штучного інтелекту. Сполучені Штати, зі свого боку, акцентують увагу на розвитку державно-приватного партнерства у сфері кібербезпеки та створенні міжнародних коаліцій для протидії кіберзагрозам (Іщенко та Котов, 2025).

Комплексний аналіз світових практик дає змогу визначити релевантні орієнтири для модернізації вітчизняної політичної системи. По-перше, баланс між інноваціями та безпекою є визначальним. Країни, які досягли успіху, не жертвували безпекою заради швидкості впровадження технологій, а навпаки – будували цифрову інфраструктуру з урахуванням найвищих стандартів кіберзахисту. По-друге, надзвичайно важливим є якісне законодавче регулювання, яке встановлює чіткі правила використання цифрових інструментів, відповідальність за алгоритми та механізми незалежного аудиту. По-третє, успішна цифрова трансформація неможлива без масового розвитку цифрової грамотності населення, оскільки технологічна нерівність може призвести до виключення значної частини громадян із політичного процесу. Нарешті, необхідним є створення незалежних

механізмів контролю за цифровими платформами влади, щоб уникнути надмірної концентрації інформації та можливих зловживань.

Успішна цифрова трансформація «Дії» та інших платформ вже довела свою ефективність, але для її закріплення та подальшого розвитку потрібне системне впровадження кращих міжнародних практик: посилення кіберзахисту, гармонізація законодавства з європейськими стандартами (зокрема GDPR та AI Act), активна програма цифрової освіти населення та створення незалежних органів аудиту цифрових систем.

Міжнародний досвід свідчить, що цифрова трансформація може зміцнювати політичну стабільність лише за наявності належного правового середовища, високого рівня кібербезпеки та активної участі громадян. Саме поєднання цих чинників дає змогу максимально реалізувати потенціал цифровізації та водночас обмежити її ризики.

Висновки.

Цифрова трансформація політичних інститутів є одним із найбільш потужних і водночас суперечливих чинників сучасного розвитку політичних систем. Проведений аналіз показує, що в умовах України, яка одночасно протистоїть повномасштабній війні, гібридним загрозам і рухається шляхом європейської інтеграції, цифрова трансформація вже довела свій значний потенціал як інструмент підтримки стабільності політичної системи. Національна екосистема «Дія», система Trembita, відкриті реєстри, інструменти електронної демократії та цифровізація державного управління суттєво підвищили прозорість, ефективність й адаптивність інститутів влади, дали змогу швидко реагувати на кризові виклики та підтримувати легітимність влади навіть в екстремальних умовах.

Разом з тим, дослідження підтверджує дуальний характер цього процесу. Поряд із очевидними перевагами – підвищенням прозорості, розширенням громадянської участі, посиленням стійкості до зовнішніх шоків і наближенням до європейських стандартів – цифрова трансформація породжує серйозні ризики. Серед них – кібератаки на критичну інфраструктуру, масове поширення дезінформації, алгоритмічна поляризація суспільства, цифровий розкол, ризик концентрації влади та загрози захисту персональних даних. Без адекватного реагування на ці виклики цифровізація замість зміцнення стабільності може стати джерелом нових вразливостей.

Світова практика переконує, що цифрова трансформація політичних інститутів потребує комплексного підходу. Його складовими виступають збалансування інновацій і безпеки, якісне нормативне регулювання, розвиток цифрових навичок населення та ефективний контроль за функціонуванням цифрових платформ влади.

За таких умов цифровізація політичних інститутів

може стати дієвим інструментом підтримання стабільності політичної системи України. Вирішальне значення має узгоджене поєднання технологічного розвитку з посиленням кібербезпеки, дотриманням демократичних принципів і подоланням цифрової

нерівності. Подальші дослідження доцільно зосередити на виробленні практичних рекомендацій, які враховуватимуть сучасні геополітичні обставини та дозволять ефективно використати потенціал цифровізації.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Іщенко, І., & Котов, І. (2025). Цифровізація як інструмент модернізації політико-інституційних відносин у демократичних трансформаціях. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 28(5), 261–269. <https://doi.org/10.15421/172628>
- Керекеша, О. І. (2025). Механізми розвитку політичних інститутів України в контексті євроінтеграції: ключові тенденції та виклики. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 36(75), 35–40. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.4/07>
- Михальченко, М. І. (Ред.). (2016). *Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики*. ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/transformation_political_institutions_203.pdf
- Остапець, Ю. О., & Токар, М. Ю. (Ред.). (2023). *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI століть*. Поліграфцентр «Ліра». <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/57addf37-de28-4d61-b665-a5ed8de05c23/content>
- OECD. (2024). *Підвищення стійкості шляхом прискорення цифрової трансформації бізнесу в Україні*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/5d9e86a7-uk>
- Петров, П. (2025). Трансформація політичних інститутів у цифрову епоху: інновації, стабільність і криза довіри. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 1(77), 129–133. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-18](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-18)
- Ротар, Н. (2025). Функціонування інституту політичних партій в умовах цифрових трансформацій політичного поля: тенденції, проблеми та перспективи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*, 51, 210–221. <https://doi.org/10.31861/mhpi2025.51.210-221>
- Стойко, О. М. (2016). *Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах*. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; «Логос». <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/67002>
- Теремко, В. (2023). Розвиток політичної системи України в умовах цифровізації. *Літопис Волині*, 28, 300–304. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.43>
- Топчіу, Г. Ю. (2019). Трансформація політичних інститутів у контексті політичної реальності України. *Політикус*, 5, 33–37. <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-33-37>
- Шаповал, Н., Федосєєнко, М., & Грибановський, О. (2022). *Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення*. KSE Institute. <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>
- Bertot, J. C., Jaeger, P. T., & Hansen, D. (2012). The impact of policies on government social media usage: Issues, challenges, and recommendations. *Government Information Quarterly*, 29(1), 30–40. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2011.04.004>
- Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Polity Press. <https://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2019/11/Networks-of-Outrage-and-Hope-Social-Movements-in-the-Internet-Age-Manuel-Castells.pdf>
- Khomenko, O., Shyian, O., Kravchuk, P., Movchan, O., & Morgun, S. (2024). Transformation of interaction between the government and civil society institutions in the context of war: Legal and regulatory aspect. *Social & Legal Studios*, 7(2), 86–95. <https://doi.org/10.32518/sals2.2024.86>
- Nabiyev, F. (2025). Digital Technologies and the Transformation of Political Institutions. *SCIENTIFIC WORK International Scientific Journal*, 19(5), 254–257. <https://doi.org/10.36719/2663-4619/115/254-257>
- Osypchuk, A., Suslov, A., & Shaporda, Y. (2024). *Working Paper on Digital Transformation*. SHAPEDEM-EU Publications. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/028b31d7-e623-4e4e-854b-ead614a0dad6/content>
- Yang, C., Gu, M., & Albitar, K. (2024). Government in the digital age: Exploring the impact of digital transformation on governmental efficiency. *Technological Forecasting & Social Change*, 208(4). <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123722>

REFERENCES

- Bertot, J. C., Jaeger, P. T., & Hansen, D. (2012). The impact of policies on government social media usage: Issues, challenges, and recommendations. *Government Information Quarterly*, 29(1), 30–40. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2011.04.004>
- Castells, M. (2012). *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Polity Press. <https://voidnetwork.gr/wp-content/uploads/2019/11/Networks-of-Outrage-and-Hope-Social-Movements-in-the-Internet-Age-Manuel-Castells.pdf>
- Ishchenko, I., & Kotov, I. (2025). Digitalization as a tool for modernizing political and institutional relations in democratic transformations. *Scientific and theoretical almanac Grani*, 28(5), 261–269. <https://doi.org/10.15421/172628>
- Kereksha, O. I. (2025). Mechanisms for the development of political institutions of Ukraine in the context of European integration: key trends and challenges. *Academic notes of the V.I. Vernadsky TNU. Series: Public management and administration*, 36(75), 35–40. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.4/07>
- Khomenko, O., Shyian, O., Kravchuk, P., Movchan, O., & Morgun, S. (2024). Transformation of interaction between the government and civil society institutions in the context of war: Legal and regulatory aspect. *Social & Legal Studios*, 7(2), 86–95. <https://doi.org/10.32518/sals2.2024.86>
- Mykhalchenko, M. I. (Ed.). (2016). *Transformation of political institutions of Ukraine: problems of theory and practice*. I. F. Kuras Institute of Political Science and International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine. https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/transformation_political_institutions_203.pdf

- Nabiyev, F. (2025). Digital Technologies and the Transformation of Political Institutions. *SCIENTIFIC WORK International Scientific Journal*, 19(5), 254–257. <https://doi.org/10.36719/2663-4619/115/254-257>
- OECD. (2024). *Increasing Resilience by Accelerating the Digital Transformation of Business in Ukraine*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/5d9e86a7-uk>
- Ostapets, Yu. O., & Tokar, M. Yu. (Eds.). (2023). *Political Institutions and Processes in the Countries of Central and Eastern Europe in the Late 20th and Early 21st Centuries*. Polygraph Center «Lira». <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/57addf37-de28-4d61-b665-a5ed8de05c23/content>
- Osypchuk, A., Suslov, A., & Shaporda, Y. (2024). *Working Paper on Digital Transformation*. SHAPEDEM-EU Publications. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/028b31d7-e623-4e4e-854b-ead614a0dad6/content>
- Petrov, P. (2025). Transformation of Political Institutions in the Digital Age: Innovation, Stability and the Crisis of Trust. *Scientific Works of the Interregional Academy of Personnel Management. Political Sciences and Public Administration*, 1(77), 129–133. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-18](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-18)
- Rotar, N. (2025). Functioning of the Institute of Political Parties in the Conditions of Digital Transformations of the Political Field: Trends, Problems and Prospects. *Historical and Political Problems of the Modern World*, 51, 210–221. <https://doi.org/10.31861/mhpi2025.51.210-221>
- Shapoval, N., Fedoseyenko, M., & Hrybanovskyi, O. (2022). *Post-war Recovery of Ukraine. New Markets and Digital Solutions*. KSE Institute. <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>
- Stoyko, O. M. (2016). *Transformation of Political Institutions in Modern Transitional Societies*. V. M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine; «Logos». <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/67002>
- Teremko, V. (2023). Development of the Political System of Ukraine in the Conditions of Digitalization. *Litopys Volyn*, 28, 300–304. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.43>
- Topchiu, G. Y. (2019). Transformation of Political Institutions in the Context of the Political Reality of Ukraine. *Politicus*, 5, 33–37. <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-33-37>
- Yang, C., Gu, M., & Albitar, K. (2024). Government in the digital age: Exploring the impact of digital transformation on governmental efficiency. *Technological Forecasting & Social Change*, 208(4). <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123722>